

09 באוגוסט 2015 | [ידידיה שטרן](#) | [חנוד דגן](#)

ראוי לכל אחד מאתנו לשאול את עצמו בכנות: מהי האחריות שלי לטרור היהודי שמכה בנו? האם ידיי נקיות מדמה של הנערה הירושלמית ומדמו של התינוק מהשומרון? כיוון שמקרי הרצח המזוויעים האלה, המונעים כול כולם משנאת ה"אחר", נעשו במרחב הציבורי של כולנו, במשמרת הריבונית שלנו, איש איננו יכול להסתפק בגינוי ולפטור עצמו מחשבון נפש.

[תכניות: התכנית לזכויות אדם והיהדות](#)

המאמר פורסם לראשונה ב"מקור ראשון"

ראוי לכל אחד מאתנו לשאול את עצמו בכנות: מהי האחריות שלי לטרור היהודי שמכה בנו? האם ידיי נקיות מדמה של הנערה הירושלמית ומדמו של התינוק מהשומרון? התשובה השכיחה והנוחה היא שהמפגעים הם עשבים שוטים ולכן אין אחריותם עלינו. ואמנם אין ספק שהטרוריסטים הם "משוגעים" מקצה המחנה, שעמדותיהם אינן מקובלות על ידי רוב מניינו ובניינו של המחנה, אבל כאשר קצה המחנה רוצח אנשים בשם אמונתו, על המחנה כולו לקרוע את בגדיו ולפשפש באחריותו.

אבל מיהו ה"מחנה" שהשותפות בו עלולה להטיל אחריות? המפגעים הם ישראלים ולכן כולנו, כישראלים, שותפים עימם בקהילת אזרחות. המפגעים הם יהודים ולכן כל היהודים שותפים להם בקהילת לאום. המפגעים הם דתיים (ככל שרוצה יכול להקרא "דתי"), ולכן כל הדתיים שותפים להם בקהילת ייעוד. הרדיוס של כל אחד מאתנו למפגעים הנוכחיים משתנה בהתאם לזיקות הזהות, האישית והקהילתית, המאפיינות אותו. אבל כיוון שמקרי הרצח המזוויעים האלה, המונעים כול כולם משנאת ה"אחר", נעשו במרחב הציבורי של כולנו, במשמרת הריבונית שלנו, איש איננו יכול להסתפק בגינוי ולפטור עצמו מחשבון נפש.

הכרה בקשר האפשרי שלי ושלך לרצח מבהילה ואף מקוממת. מה אנחנו – אנשים נורמטיביים מהשורה – יכולים לעשות כדי להסיר מעלינו את עול האחריות? מה נדרש מאתנו לבצע, איש על מחנהו, ובהתאם לאורכו של הרדיוס בינינו הרוצחים, על מנת לתקן את המעוות ולכבס את הכתם?

הרוצחים בשם היהדות – דת ו/או לאום – הם גידול פרא קיצוני של מחלה כללית ושכיחה במחוזותינו: העדר מחויבות מלאה, בלתי מותנית במאומה, לתפיסת עולם הומניסטית שרואה באדם – כל אדם – עולם ומלואו, מי שנברא בצלם אלוהים. הומניזם איננו צעצוע של יפי נפש או פינוק של שמאלנים. הומניזם הוא מתן ערך שווה לכל אדם באשר הוא אדם. כל "אחר" שהוא – גם מי שדעותינו חלוקות עליו, שאורחות חייו והאינטרסים שלו הפוכים משלנו, שהעבר של קבוצת הייחוס שלו רווי בדמה של קבוצת הייחוס שלנו – הינו אדם שנברא בצלם וככזה אנחנו חייבים בכבודו.

הומניזם איננו שם קוד לוותר על זהות פרטיקולארית או לזניחת השתייכות לאומית או דתית. הומניזם מחבר אותנו למשפחת האדם וזו מכילה קבוצות משנה כגון קהילות לאום ו/או דת. רק לאחר שביססנו היטב את תפיסת העולם ההומניסטית בהווייתנו האישית והציבורית – ואפשר לעשות זאת הן מנקודת ראות אוניברסאלית והן מנקודת ראות יהודית – ניתן לטפח זיקות זהות ייחודיות, כישראלים או כיהודים. אין לעבור לקומת הזהות הפרטיקולארית לפני שמבססים את קומת היסוד, התשתית ההומניסטית. לא ראוי לטפח – אסור אפילו להכיל – מופעים של זהות פרטיקולריסטית אשר אינם מתיישבים עם קומת היסוד הזו של שוויון ערך האדם או המציגים, באופן מעוות ופוגעני, ייחוד זה כעליונות כיתתית.

אנחנו גאים ביהדותנו ומייחסים לייחוד זה שלנו חשיבות, כל אחד בדרכו ועל פי אמונתו – דתיים כחופשיים. אנחנו בוחרים לחיות כאן, במדינה שהיא לא רק דמוקרטית אלא גם יהודית. אבל זוהי הקומה השנייה, שבהעדר מה שמונח מתחתיה – אהבת האדם

באשר הוא אדם – אין לה הצדקה ואין לה קיום.

הרוב ה"נורמטיבי" בישראל איננו אוהז בסכין או בבקבוק תבערה כנגד האחר. אבל הוא גם איננו בן בית של ממש בקומת היסוד ההומניסטית. ראייה מוחצת ועצובה לכך היא ההיסוס של רבים בתוכנו לממש את שהבטחנו לעצמנו ולאומות העולם במגילת העצמאות: שוויון מלא לכל אזרחי המדינה, ללא אפליה מכל סוג שהוא. החשש מפני קביעת השוויון כערך יסודי של החברה בישראל משמעו כניעה לאש הזרה של העדפה מהותנית של ה"אני" על פני ה"אחר"; העדפה שעומדת בסתירה לתפיסת עולם ההומניסטית. זוהי ההעדפה שבסופו של היום יש מי שמבין אותה כהרשאה להרוג בעיבורה של עיר או בשוליו של כפר. מורים, אנשי דת, מנהיגי ציבור או אזרחים מן השורה המכשירים את ההעדפה הזו או מקבלים אותה כמאפיין "אותנטי" של היהדות לא יכולים לרחוץ בניקיון כפיהם.

כעומק הבעיה עומק הטיפול הנדרש. מי שרוצה להינקות מאחריות חייב לדרוש ממערכת החינוך בישראל להעמיד את תפיסת העולם ההומניסטית במרכז תכניות הלימודים של כל מערכות החינוך כאן. המשנה ההומניסטית יכולה להילמד הן ממקורות אוניברסליים והן ממקורות המסורת היהודית (כמו גם ממסורות אחרות). אכן, טקסטים יהודיים קלאסיים מהווים יסוד מוסד לחשיבה האוניברסאלית לגבי הומניזם; זוועות השואה שניחתה על העם היהודי הם שהניעו את האנושות להפוך את המחויבות לזכויות האדם – הזכויות השוות של כל אדם באשר הוא אדם – לציווי האוניברסלי האולטימטיבי. יש לחייב את כל זרמי החינוך בישראל – הדתי, החרדי, הערבי והכללי – בלימודי ליבה ערכיים שיעסקו בהומניזם. רבים ממקצועות הלימוד יכולים להוות מצע ללימודי ליבה אלו: ספרות, היסטוריה, אזרחות, מחשבת ישראל ועוד ועוד.

החינוך ההומניזם הוא תרופת האמת לטרור היהודי. ככל שישראלים מהשורה יפנימו את ההומניזם כמורשת אותנטית מחייבת כך גם תיחלש הרוח הרעה הנושבת במרחב הציבורי שלנו. אל תאמרו: "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו".

התשובה השכיחה והנוחה היא שהמפגעים הם עשבים שוטים ולכן אין אחריותם עלינו. ואמנם אין ספק שהטרוריסטים הם "משוגעים" מקצה המחנה, שעמדותיהם אינן מקובלות על ידי רוב מניינו ובניינו של המחנה, אבל כאשר קצה המחנה רוצח אנשים בשם אמונתו, על המחנה כולו לקרוע את בגדיו ולפשפש באחריותו.

אבל מיהו ה"מחנה" שהשותפות בו עלולה להטיל אחריות? המפגעים הם ישראלים ולכן כולנו, כישראלים, שותפים עימם בקהילת אזרחות. המפגעים הם יהודים ולכן כל היהודים שותפים להם בקהילת לאום. המפגעים הם דתיים (ככל שרוצה יכול להקרא "דתי"), ולכן כל הדתיים שותפים להם בקהילת ייעוד. הרדיוס של כל אחד מאתנו למפגעים הנוכחיים משתנה בהתאם לזיקות הזרות, האישית והקהילתית, המאפיינות אותו. אבל כיוון שמקרי הרצח המזוועים האלה, המונעים כול כולם משנאת ה"אחר", נעשו במרחב הציבורי של כולנו, במשמרת הריבונית שלנו, איש איננו יכול להסתפק בגינוי ולפטור עצמו מחשבון נפש.

הכרה בקשר האפשרי שלי ושליך לרצח מבהילה ואף מקוממת. מה אנחנו – אנשים נורמטיביים מהשורה – יכולים לעשות כדי להסיר מעלינו את עול האחריות? מה נדרש מאתנו לבצע, איש על מחנה, ובהתאם לאורכו של הרדיוס ביננו הרוצחים, על מנת לתקן את המעוות ולכבס את הכתם?

הרוצחים בשם היהדות – דת ו/או לאום – הם גידול פרא קיצוני של מחלה כללית ושכיחה במחוזותינו: העדר מחויבות מלאה, בלתי מותנית במאומה, לתפיסת עולם ההומניסטית שרואה באדם – כל אדם – עולם ומלואו, מי שנברא בצלם אלוהים. הומניזם איננו צעצוע של יפי נפש או פינוק של שמאלנים. הומניזם הוא מתן ערך שווה לכל אדם באשר הוא אדם. כל "אחר" שהוא – גם מי שדעותינו חלוקות עליו, שאזרחות חייו והאינטרסים שלו הפוכים משלנו, שהעבר של קבוצת הייחוס שלו רווי בדמה של קבוצת הייחוס שלנו – הינו אדם שנברא בצלם וככזה אנחנו חייבים בכבודו.

הומניזם איננו שם קוד לוותר על זהות פרטיקולארית או לזניחת השתייכות לאומית או דתית. הומניזם מחבר אותנו למשפחת האדם וזו מכילה קבוצות משנה כגון קהילות לאום ו/או דת. רק לאחר שביססנו היטב את תפיסת העולם ההומניסטית בהווייתנו האישית והציבורית – ואפשר לעשות זאת הן מנקודת ראות אוניברסאלית והן מנקודת ראות יהודית – ניתן לטפח זיקות זהות ייחודיות, כישראלים או כיהודים. אין לעבור לקומת הזהות הפרטיקולארית לפני שמבססים את קומת היסוד, התשתית ההומניסטית. לא ראוי לטפח – אסור אפילו להכיל – מופעים של זהות פרטיקולרית אשר אינם מתיישבים עם קומת היסוד הזו של שוויון ערך האדם או המציגים, באופן מעוות ופוגעני, ייחוד זה כעליונות כיתתית.

אנחנו גאים ביהדותנו ומייחסים לייחוד זה שלנו חשיבות, כל אחד בדרכו ועל פי אמונתו – דתיים כחופשיים. אנחנו בוחרים לחיות כאן, במדינה שהיא לא רק דמוקרטית אלא גם יהודית. אבל זוהי הקומה השנייה, שבהעדר מה שמונח מתחתיה – אהבת האדם באשר הוא אדם – אין לה הצדקה ואין לה קיום.

הרוב ה"נורמטיבי" בישראל איננו אוהז בסכין או בבקבוק תבערה כנגד האחר. אבל הוא גם איננו בן בית של ממש בקומת היסוד ההומניסטית. ראייה מוחצת ועצובה לכך היא ההיסוס של רבים בתוכנו לממש את שהבטחנו לעצמנו ולאומות העולם במגילת העצמאות: שוויון מלא לכל אזרחי המדינה, ללא אפליה מכל סוג שהוא. החשש מפני קביעת השוויון כערך יסודי של החברה בישראל משמעו כניעה לאש הזרה של העדפה מהותנית של ה"אני" על פני ה"אחר"; העדפה שעומדת בסתירה לתפיסת עולם הומניסטית. זוהי ההעדפה שבסופו של היום יש מי שמבין אותה כהרשאה להרוג בעיבורה של עיר או בשוליו של כפר. מורים, אנשי דת, מנהיגי ציבור או אזרחים מן השורה המכשירים את ההעדפה הזו או מקבלים אותה כמאפיין "אותנטי" של היהדות לא יכולים לרחוץ בניקיון כפיהם.

כעומק הבעיה עומק הטיפול הנדרש. מי שרוצה להינקות מאחריות חייב לדרוש ממערכת החינוך בישראל להעמיד את תפיסת העולם ההומניסטית במרכז תכניות הלימודים של כל מערכות החינוך כאן. המשנה ההומניסטית יכולה להילמד הן ממקורות אוניברסליים והן ממקורות המסורת היהודית (כמו גם ממסורות אחרות). אכן, טקסטים יהודיים קלאסיים מהווים יסוד מוסד לחשיבה האוניברסאלית לגבי הומניזם; זוועות השואה שניחתה על העם היהודי הם שהניעו את האנושות להפוך את המחויבות לזכויות האדם – הזכויות השוות של כל אדם באשר הוא אדם – לציווי האוניברסלי האולטימטיבי. יש לחייב את כל זרמי החינוך בישראל – הדתי, החרדי, הערבי והכללי – בלימודי ליבה ערכיים שיעסקו בהומניזם. רבים ממקצועות הלימוד יכולים להוות מצע ללימודי ליבה אלו: ספרות, היסטוריה, אזרחות, מחשבת ישראל ועוד ועוד.

החינוך ההומניזם הוא תרופת האמת לטרור היהודי. ככל שישארים מהשורה יפנימו את ההומניזם כמורשת אותנטית מחייבת כך גם תיחלש הרוח הרעה הנושבת במרחב הציבורי שלנו. אל תאמרו: "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו".

התשובה השכיחה והנוחה היא שהמפגעים הם עשבים שוטים ולכן אין אחריותם עלינו. ואמנם אין ספק שהטרוריסטים הם "משוגעים" מקצה המחנה, שעמדותיהם אינן מקובלות על ידי רוב מניינו ובניינו של המחנה, אבל כאשר קצה המחנה רוצח אנשים בשם אמונותיו, על המחנה כולו לקרוע את בגדיו ולפשפש באחריותו.

אבל מיהו ה"מחנה" שהשותפות בו עלולה להטיל אחריות? המפגעים הם ישראלים ולכן כולנו, כישארים, שותפים עימם בקהילת אזרחות. המפגעים הם יהודים ולכן כל היהודים שותפים להם בקהילת לאום. המפגעים הם דתיים (ככל שרוצה יכול להקרא "דתי"), ולכן כל הדתיים שותפים להם בקהילת ייעוד. הרדיוס של כל אחד מאתנו למפגעים הנוכחיים משתנה בהתאם לזיקות הזהות, האישית והקהילתית, המאפיינות אותו. אבל כיוון שמקרי הרצח המזוויעים האלה, המונעים כול כולם משנאת ה"אחר", נעשו במרחב הציבורי של כולנו, במשמרת הריבונית שלנו, איש איננו יכול להסתפק בגינוי ולפטור עצמו מחשבון נפש.

הכרה בקשר האפשרי שלי ושלך לרצח מבהילה ואף מקוממת. מה אנחנו – אנשים נורמטיביים מהשורה – יכולים לעשות כדי להסיר מעלינו את עול האחריות? מה נדרש מאתנו לבצע, איש על מחנהו, ובהתאם לאורכו של הרדיוס בינו הרוצחים, על מנת לתקן את המעוות ולכבס את הכתם?

הרוצחים בשם היהדות – דת ו/או לאום – הם גידול פרא קיצוני של מחלה כללית ושכיחה במחוזותינו: העדר מחויבות מלאה, בלתי מותנית במאומה, לתפיסת עולם הומניסטית שרואה באדם – כל אדם – עולם ומלואו, מי שנברא בצלם אלוהים. הומניזם איננו צעצוע של יפי נפש או פינוק של שמאלנים. הומניזם הוא מתן ערך שווה לכל אדם באשר הוא אדם. כל "אחר" שהוא – גם מי שדעותינו חלוקות עליו, שאורחות חייו והאינטרסים שלו הפוכים משלנו, שהעבר של קבוצת הייחוס שלו רווי בדמה של קבוצת הייחוס שלנו – הינו אדם שנברא בצלם וככזה אנחנו חייבים בכבודו.

הומניזם איננו שם קוד לוותר על זהות פרטיקולארית או לזניחת השתייכות לאומית או דתית. הומניזם מחבר אותנו למשפחת האדם וזו מכילה קבוצות משנה כגון קהילות לאום ו/או דת. רק לאחר שביססנו היטב את תפיסת העולם ההומניסטית בהווייתנו האישית והציבורית – ואפשר לעשות זאת הן מנקודת ראות אוניברסאלית והן מנקודת ראות יהודית – ניתן לטפח זיקות זהות ייחודיות, כישארים או כיהודים. אין לעבור לקומת הזהות הפרטיקולארית לפני שמבססים את קומת היסוד, התשתית ההומניסטית. לא ראוי לטפח – אסור אפילו להכיל – מופעים של זהות פרטיקולרית אשר אינם מתיישבים עם קומת היסוד הזו של שוויון ערך האדם או המציגים, באופן מעוות ופוגעני, ייחוד זה כעליונות כיתתית.

אנחנו גאים ביהדותנו ומייחסים לייחוד זה שלנו חשיבות, כל אחד בדרכו ועל פי אמונתו – דתיים כחופשיים. אנחנו בוחרים לחיות כאן, במדינה שהיא לא רק דמוקרטית אלא גם יהודית. אבל זוהי הקומה השנייה, שבהעדר מה שמונח מתחתיה – אהבת האדם באשר הוא אדם – אין לה הצדקה ואין לה קיום.

הרוב ה"נורמטיבי" בישראל איננו אוהז בסכין או בבקבוק תבערה כנגד האחר. אבל הוא גם איננו בן בית של ממש בקומת היסוד

ההומניסטית. ראייה מוחצת ועצובה לכך היא ההיסוס של רבים בתוכנו לממש את שהבטחנו לעצמנו ולאומות העולם במגילת העצמאות: שוויון מלא לכל אזרחי המדינה, ללא אפליה מכל סוג שהוא. החשש מפני קביעת השוויון כערך יסודי של החברה בישראל משמעו כניעה לאש הזרה של העדפה מהותנית של ה"אני" על פני ה"אחר"; העדפה שעומדת בסתירה לתפיסת עולם הומניסטית. זוהי ההעדפה שבסופו של היום יש מי שמבין אותה כהרשאה להרוג בעיבורה של עיר או בשוליו של כפר. מורים, אנשי דת, מנהיגי ציבור או אזרחים מן השורה המכשירים את ההעדפה הזו או מקבלים אותה כמאפיין "אותנטי" של היהדות לא יכולים לרחוק בניקיון כפיהם.

כעומק הבעיה עומק הטיפול הנדרש. מי שרוצה להינקות מאחריות חייב לדרוש ממערכת החינוך בישראל להעמיד את תפיסת העולם ההומניסטית במרכז תכניות הלימודים של כל מערכות החינוך כאן. המשנה ההומניסטית יכולה להילמד הן ממקורות אוניברסליים והן ממקורות המסורת היהודית (כמו גם ממסורות אחרות). אכן, טקסטים יהודיים קלאסיים מהווים יסוד מוסד לחשיבה האוניברסאלית לגבי הומניזם; זוועות השואה שניחתה על העם היהודי הם שהניעו את האנושות להפוך את המחויבות לזכויות האדם – הזכויות השוות של כל אדם באשר הוא אדם – לציווי האוניברסלי האולטימטיבי. יש לחייב את כל זרמי החינוך בישראל - הדתי, החרדי, הערבי והכללי – בלימודי ליבה ערכיים שיעסקו בהומניזם. רבים ממקצועות הלימוד יכולים להוות מצע ללימודי ליבה אלו: ספרות, היסטוריה, אזרחות, מחשבת ישראל ועוד ועוד.

החינוך להומניזם הוא תרופת האמת לטרור היהודי. ככל שישראלים מהשורה יפנימו את ההומניזם כמורשת אותנטית מחייבת כך גם תיחלש הרוח הרעה הנושבת במרחב הציבורי שלנו. אל תאמרו: "ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו".

תגיות: [פשעי שנאה](#), [שלטון החוק](#), [החברה הישראלית](#)

הערות שוליים